

ДОНЕЦЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-дискусійної платформи

ВИКЛИКИ ТОЛЕРАНТНОСТІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ

16 листопада 2023 року

м. КРОПИВНИЦЬКИЙ

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 1**

ВИКЛИКИ ТОЛЕРАНТНОСТІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ

МАТЕРІАЛИ

**Всеукраїнської науково-дискусійної платформи,
яка приурочена до Міжнародного дня толерантності**

16 листопада 2023 року

Кропивницький – 2023

УДК 342.7:342.78(477)(082)

В 43

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Донецького державного університету внутрішніх справ, протокол № 6 від 28.11.2023 року

Редакційна колегія:

Голова:

Анжела Гельбак – т.в.о. завідувачки кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидатка психологічних наук;

Заступниця голови:

Тетяна Кононенко – професорка кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ, докторка філософських наук, професорка;

Членкині редакційної колегії:

Тетяна Огаренко – доцентка кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидатка філологічних наук, доцентка;

Оксана Черноус – доцентка кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидатка філологічних наук, доцентка.

Виклики толерантності в умовах російської воєнної агресії : матеріали Всеукраїнської науково-дискусійної платформи, яка приурочена до Міжнародного дня толерантності, м. Кропивницький, 16 листопада 2023 року. Кропивницький : ДонДУВС, 2023. 239 с.

Збірник містить тези доповідей Всеукраїнської науково-дискусійної платформи «Виклики толерантності в умовах російської воєнної агресії», що відбулася 16 листопада 2023 року на базі Донецького державного університету внутрішніх справ (м. Кропивницький). Матеріали доповідей подаються в авторській редакції, відповідальність за дотримання норм академічної доброчесності несуть автори доповідей.

УДК 342.7:342.78(477)(082)

© ДонДУВС, 2023

© автори тез доповідей, 2023

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	8
ПЛАТФОРМА 1. ЛЮДИНА ЯК НАЙВИЩА ЦІННІСТЬ. ПРАВА І СВОБОДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	10
Аксьонова В. Конвенціональність у просторі правової держави: герменевтичний аналіз	10
Горохова Г. Стандарти України як правової держави у розрізі гарантування основоположних прав і свобод людини в умовах воєнного стану	12
Гутовська Н. Дослідження образу сучасного героя	16
Доній Н. Хвиля соціальної ексклюзії та стигматизації як реалія українського соціального простору: причини та наслідки	18
Замуренко С. Дотримання принципу недискримінації як основного чиннику ефективної професійної діяльності поліцейського	21
Ковальова О. Кримінальні процесуальні гарантії захисту прав та інтересів потерпілих від воєнних злочинів як виклик толерантності в умовах російської воєнної агресії	23
Ковач О. Толерантність в діяльності поліцейського як інструмент захисту прав та інтересів громадян	26
Комірча Я. Особливості поведінки у конфліктних ситуаціях поліцейських із різними типами гендерної ідентичності	28
Кононенко Т. Гендерна рівність: до постановки проблеми	31
Крижна В. Права людини і громадянина в умовах воєнного стану	33
Мележик С. Людина як найвища цінність. Права та свободи в умовах воєнного стану	36
Момот Р. Толерантність у роботі поліцейського	37
Окопник О., Прохоренко А. Міжнародні механізми захисту прав людини	40
Пашковський М. Забезпечення відповідальності за міжнародні злочини, вчинені під час російської агресії проти України: роль міжнародних контрольних механізмів	43
Сняtkова Т., Гриценюк А. Переосмислення духовних і моральних цінностей під впливом російської воєнної агресії	48
Талмазан А. Роль жінок у процесі поствоєнної реконструкції українського суспільства	50

Заверуха О. Індивідуальні властивості, які проявляються на різних рівнях професійної ідентичності здобувачів вищої освіти	163
Завітренко Д. Толерантність як особистісна характеристика в умовах імплементації інклюзивної освіти	167
Захаренко Л., Войцеховська Д. Толерантність очима курсантів - майбутніх правоохоронців	171
Іванишин Н. Професійна іншомовна підготовка майбутніх фахівців цивільного захисту як предмет наукових досліджень	174
Кіблик Д. Загальнотеоретичний аналіз стану освіти в Україні в умовах воєнного стану	177
Коваль І. Синергетичний підхід неперервного саморозвитку майбутніх офіцерів галузі безпеки людини	180
Ковальчук З. Психолого-педагогічні особливості освітнього процесу в середній школі в часи війни	181
Колісник Р. Роль сім'ї у формуванні емоційного інтелекту	185
Кочерженко О. Освітні втрати, спричинені пандемією та воєнною агресією	188
Кудревська Д. Вплив воєнного стану на освітній процес	191
Kuzmenko O. International experience of STEAM education: context of science and law	192
Кузютічев С. Теоретичні підходи до професійної самореалізації майбутніх викладачів	194
Огаренко Т. Проблеми організації освітнього процесу в умовах війни	196
Омельченко А. Формування гендерної культури молоді у сфері освіти	198
Пасічник Н., Ріжняк Р. Моніторинг освітніх втрат в умовах воєнного стану та впровадження компенсаторних механізмів на рівні університету	200
Пономаренко К. Мовний аспект формування світогляду здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану	202
Пономаренко Т., Левченко А. Виклики у сфері вищої освіти в період воєнного стану: філософський аналіз	206
Савко Н. Позашкільна освіта в умовах воєнного стану: реалізація інклюзивного навчання у закладах позашкільної освіти	209
Савченко О. Безпека та захист ментального здоров'я особистості	212
Снісаренко І. Окремі напрямки реалізації гендерної політики в освіті	214
Соловйов В. Діджиталізація діяльності вчителя в умовах воєнного стану	216

**ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

В умовах повномасштабної війни поряд із військовослужбовцями Збройних сил України свій професійний обов'язок виконують працівники Державної служби з надзвичайних ситуацій, перед якими постає проблема вирішення складних завдань, що стосуються: надання невідкладної допомоги потерпілим, ліквідації наслідків артобстрілів і ракетних атак, гасіння масштабних пожеж, взаємодії з іншими соціально-гуманітарними та рятувальними службами, в тому числі закордонними, для обміну позитивним досвідом та вивчення нових ідей. Зважаючи на це, особливої актуальності набуває питання вдосконалення професійної підготовки фахівців цивільного захисту, зокрема іншомовної, у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. На цьому наголошується в державних програмних документах, зокрема у Законі України «Про Вищу освіту» (2014), де «професійна підготовка» трактується як «здобування кваліфікації за відповідним напрямом або спеціальністю» [5], тобто розглядається як процес опанування здобувачами професійних знань, умінь і навичок, які дають можливість ефективно працювати в певній сфері діяльності.

Питанням удосконалення професійної підготовки фахівців у галузі безпеки життєдіяльності присвячені дослідження вітчизняних науковців О. Вавринів, М. Ковалья, М. Козяра, М. Кусій, А. Литвина, Р. Сірко, О. Повстин, Л. Руденко, О. Стельмах, Р. Яремка та інших. У їхніх працях висвітлюються питання професійної підготовки фахівців цивільного захисту, психологічної підготовки майбутніх рятувальників до діяльності в ризиконебезпечних обставинах, педагогічні умови формування управлінської компетентності, досліджується професійна мотивація майбутніх рятувальників та інші.

М. Коваль зауважує, що професійна підготовка майбутніх працівників ДСНС України є цілеспрямованим, поліфункціональним процесом оволодіння системою загальнокультурних, професійних, спеціально-професійних, професійно-екстремальних компетентностей, відповідно до вимог державних стандартів вищої освіти, завдань ЗВО зі специфічними умовами навчання, кваліфікаційних вимог до працівників ДСНС України і спектром виконуваних видів діяльності та професійних завдань [3, с.255]. Тобто, це процес формування особистості майбутнього фахівця цивільного захисту, готової до реалізації професійних функцій у різних обставинах службової діяльності, зокрема в іншомовному професійному середовищі.

Проблеми побудови системи освіти для вивчення професійної іноземної мови порушували відомі зарубіжні педагогі, лінгвісти і методисти S. Boshier, A. Boulton, J. D. Brown, K. Smalkoski, St. D. Krashen, J. Trace, T. Hudso.

Питання вдосконалення професійної іншомовної підготовки висвітлені у працях вітчизняних учених, які зосередили увагу на формуванні готовності до професійної іншомовної комунікації у майбутніх фахівців різного профілю, наприклад, менеджерів зовнішньоекономічної діяльності (Н. Логутіна), природничих спеціальностей (Н. Микитенко), екологів (Н. Рубель), майбутніх фахівців з інформаційних технологій (О. Синекон), вчителів фізики (У. Кушпіт).

У зв'язку з тим, що іноземні мови невпинно утверджують себе як політичний і соціально-економічний механізми культурологічного та міжнародного контакту, розвитку міжнародного співробітництва, постійно зростає потреба щодо їх опанування в контексті всіх галузей людської діяльності; статус іноземної мови як загальноосвітньої та професійно спрямованої навчальної дисципліни у ЗВО підвищується. Професійна іншомовна підготовка фахівця будь-якого профілю має забезпечити знання та вільне володіння однією-двома європейськими мовами: на ці виклики сьогодення має орієнтуватися вища освіта [4, с.77].

Водночас в Україні активно здійснюються компаративні дослідження тенденцій професійної іншомовної підготовки за кордоном, оскільки позитивні зміни, що відбуваються в сусідніх країнах, є прикладом для нашої держави щодо вдосконалення змісту, форм і технологій освіти. Серед них варто виділити праці О. Антоненко (європейські інновації в системі навчання іноземним мовам у Чеській Республіці), Є. Громова (теоретичні і методичні засади іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у вищих навчальних закладах Польщі та Чехії), Л. Загоруйко (особливості оцінювання знань студентів з іноземної мови у закладах вищої освіти Польщі), А. Заслуженої (підготовка магістрів з англійської мови та літератури у Швейцарії), С. Каричковської (порівняльний аналіз підготовки майбутніх вчителів англійської мови в університетах України та Польщі), М. Тадеєвої (сучасні тенденції розвитку шкільної іншомовної освіти в країнах-членах Ради Європи).

Дослідження професійної іншомовної підготовки фахівців цивільного захисту здійснюють Н. Вовчаста (обґрунтування моделі професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту), Л. Дідух (формування готовності до професійного спілкування майбутніх бакалаврів безпеки життєдіяльності), В. Терещук (формування англійської лексичної компетенції фахівців безпеки життєдіяльності в умовах віртуального навчального середовища) та інші. У їхніх працях розглядаються: професійна іншомовна підготовка майбутніх фахівців цивільного захисту як формування

у здобувачів професійної іншомовної компетентності, що виявляється у здатності застосовувати набуті знання, вміння, навички з іноземної мови під час вирішення професійних завдань у галузі безпеки життєдіяльності [6, с.98]; англомовна лексична компетенція як структурний елемент англомовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців безпеки життєдіяльності, що містить рецептивні та репродуктивні знання фахової лексики, наприклад, відтворення професійно-зорієнтованих текстів, написання приписів і протоколів проведення рятувних заходів, попередження населення щодо можливого виникнення нещасних випадків та інші [6, с.71]; професійне спілкування майбутніх бакалаврів безпеки життєдіяльності як процес установлення і підтримки прямого або опосередкованого контакту, зумовленого професійно значимими цілями, що припускають відповідальність за їх реалізацію, між співробітником і особою, залученою до сфери його професійних інтересів [6, с.41].

У науковій літературі є досить багато розвідок щодо професійної підготовки фахівців цивільного захисту, в тому числі іншомовної. Ця проблема розглядається у різних контекстах: професійного спілкування, лексичної компетенції, формування іншомовної компетентності та інших. Узагальнивши викладене, пропонуємо розглядати професійну іншомовну підготовку майбутніх фахівців цивільного захисту як процес засвоєння фахових знань та формування готовності їх застосовувати для вирішення різних професійних завдань в умовах іншомовної практики.

Список використаних джерел:

1. Вовчаста Н. Я. Теоретичні і методичні засади професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інститут пед. освіти і освіти для дорослих ім. І. Зязюна НАПН України. Київ, 2019. 591 с.

2. Дідух Л. І. Формування готовності до професійного спілкування майбутніх бакалаврів безпеки життєдіяльності у процесі вивчення гуманітарних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / ЛДУ БЖД. Львів, 2014. 249 с.

3. Коваль М. С. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх працівників ДСНС України в інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої освіти : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2020. 567 с.

4. Кушпін У. В. Інтегративний підхід до розвитку професійної іншомовної компетентності вчителя фізики : дис. ... д-ра філософії: 015 / НУ «Львівська політехніка». Львів, 2020. 300 с.

5. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>